

Запорізький
національний університет

НОВА ФІЛОЛОГІЯ

Випуск 44

2011

ПЕТРЕНКО С. В. ВСТАВНІ ТЕКСТИ ЯК ОЗНАКА ГІБРИДНИХ ЖАНРІВ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ)	101
ПІНІЧ І. П. ВТІЛЕННЯ ЕМОЦІЙ У ДИСКУРСИВНИХ АКТАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	104
ПОЛЕЖАЄВ Ю. Г. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРС ЯК БАГАТОГРАННИЙ СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН	108
ПРИСЯЖНЮК Л. Ф. РИТМІЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЯК ЗАСІБ ВТІЛЕННЯ ЗМІНЕНИХ СТАНІВ СВІДОМОСТІ	110
РЕПЕХ Н. В. СЕМАНТИКА ПОЧАТКУ ТА КІНЦЯ В АНГЛОМОВНОМУ ЖУРНАЛЬНОМУ ДИСКУРСІ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ	113
РИЖИКОВА М. Д. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛАУДАТИВНОГО ДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ПЕРСОНАЛЬНИХ ОГолоШЕНЬ)	118
РІПЕЦЬКА І. Є. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОГО ПІДХОДУ ДО АВТОМАТИЗОВАНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ	121
САВЧУК В. І. ТИПОЛОГІЯ ЗВЕРНЕНЬ ПРЕЗИДЕНТІВ США	123
САМКОВСЬКА А. С. НЕВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВПЕВНЕНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	126
СЕМЕНЕЦЬ О. О. ДОМІНАНТИ МОВНО-СИСТЕМНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ ДИСКУРСИВНИХ ПРАКТИКАХ	130
СЕМОТЮК О. Л., МАРАХОВСЬКА Н. О. ІНАВГУРАЦІЙНІ ПРОМОВИ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ПРЕЗИДЕНТІВ: КОНТЕНТ-АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ	134
СОРОКІНА Л. Є. МАНІПУЛЯТИВНІ МАКРОСТРАТЕГІЇ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	137
ТАЦЕНКО Н. В. ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОТРЕБ ЛЮДИНИ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ТИПАМИ ДИСКУРСУ	141
ТІЩЕНКО О. В. СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОЗНАК АНГЛІЙСЬКОГО СПОРТИВНОГО ТЕЛЕРЕПОРТАЖУ	144
ТХІР М. Б. ПРИНЦИПИ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА США БАРАКА ОБАМИ	149
ТХОР Н. М., ПОПИК И. П. СПЕЦИФИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЯЗЫКОВЫХ СРЕДСТВ ПОЛИФОНИИ В СИСТЕМЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО РОМАНА	153
УЛИТИНА Н. А. РЕКЛАМНЫЕ ТЕКСТЫ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	157
ХНИКІНА О. О. СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОФІЦІЙНОГО (СУДОВОГО) ДИСКУРСУ ОБВИНУВАЧЕННЯ	160
ХОЛМОГОРЦЕВА І. С. БРИТАНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР: ШКОЛИ, НАПРЯМКИ, ОБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	163
ЧИСТЯК Д. О. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ У РАДЯНСЬКІЙ І ПОСТРАДЯНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	166
ЧОРНА О. О. МОВНИЙ ІМІДЖ ПОЛІТИКА ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	171
ШВАРЦМАН О. І. РОЛЬ МЕЛОДИИ В ДИФФЕРЕНЦИИ РЕЧИ УЧАСТНИКОВ СУДЕБНОГО ПРОЦЕССА	174
ШЕВЕЛЬОВА-ГАРКУША Н. В. РИТМІКО-СИНТАКСИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ ВІРШОВОГО МОВЛЕННЯ У ТЕКСТАХ СУЧАСНОЇ АМЕРИКАНСЬКОЇ ВІЗУАЛЬНОЇ ПОЕЗІЇ	177
ШЕВЧЕНКО О. І. ТЕЛЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СМИСЛОУТВОРЕННЯ У АНГЛОМОВНОМУ ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	180
ЯРИГІНА В. В. ПИТАЛЬНІ РЕЧЕННЯ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ ПРОПОВІДЯХ	184

БРИТАНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР: ШКОЛИ, НАПРЯМКИ, ОБ'ЄКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В статті обґрунтовується вибір британських фольклорних текстів в якості дослідження. З цією метою проводиться літературний огляд, в фокусі якого знаходяться історичні передумови формування фольклору Великої Британії і висвітлення існуючих шкіл з його вивчення. Виділяються п'ять факторів, що вплинули на розвиток британської народної культури і описуються особливості досліджень в рамках міфологічної, антропологічної і шеффілдської шкіл.

Ключові слова: фольклорний текст, британська народна культура, міфологічна школа, антропологічна школа, шеффілдська школа.

Холмогорцева И. С. Британский фольклор: школы, направления, объекты исследования. В статье обосновывается выбор британских фольклорных текстов в качестве объекта исследования. С этой целью проводится литературный обзор, в фокусе которого находится рассмотрение исторических условий формирования фольклора Великобритании и освещается развитие существующих школ его изучения. Выделяются пять факторов, повлиявших на развитие британской народной культуры, и описываются особенности исследований в рамках мифологической, антропологической и шеффилдской школ.

Ключевые слова: фольклорный текст, британская народная культура, мифологическая школа, антропологическая школа, шеффилдская школа.

Kholmogortseva I. S. British folklore: schools and research subjects. The article proves the choose of British folklore texts as the object of research. Literature review reveals historical reasons of British folklore formation and highlights the developments of folklore schools in Great Britain. There has been identified five factors having influenced British folk culture as well as described peculiarities of study within mythological, anthropological and Sheffield schools.

Key words: folklore text, British folk culture, mythological school, anthropological school, Sheffield school.

В останнє десятиліття посилюється інтерес до національних культур, зокрема англomовного фольклору. Цьому сприяв розвиток кінематографії і виникнення численних фантазійних художніх творів, які використовують різноманітні фольклорні жанри, що так приваблюють читача/ глядача. Оскільки фольклор постійно оновлюється, виникають нові форми і жанри, то їх вивчення ніколи не буде втрачати своєї актуальності. Найбільш інтенсивно фольклорні твори вивчаються американською школою, що представлена університетами Індіани, Орегону, Масачусетсу і Каліфорнії, які проводять дослідження на матеріалі текстів американської культури. В той же час специфіка британської фольклорної традиції все ще маловивчена, не зважаючи на існування у Великій Британії шкіл з вивчення фольклору. Таким чином, метою цієї роботи є висвітлення історичних передумов формування фольклору Великої Британії і опис існуючих шкіл з його вивчення. **Об'єктом** дослідження виступають фольклорні тексти різних жанрів.

Вивчення британських фольклорних текстів викликає великий інтерес, обумовлений особливим положенням фольклорної традиції Великої Британії. Його специфіка полягає у так званій міфогеографічній позиції країни в Європі, карта якої нараховує чотири локуси, з яких зародилася європейська культура. К.Ю. Корольов пропонує виділяти такі зони: 1. класична міфологія Середземномор'я (Греція і Рим); 2. германо-скандинавська міфологія (басейн Північного і Балтійського морів, Норвегія, Ісландія); 3. міфологія слов'ян (від о. Рюген до Дніпра); 4. міфологія Великої Британії [Королев 2007, с. 7], при цьому остання сформувалася під впливом трьох перших.

Перший вплив іноземної культури на формування фольклору Велика Британія зазнала ще у V столітті, що супроводжувалось Англо-Саксонськими завоюваннями і впровадженням елементів германського язичництва, в центрі якого була традиція політеїзму [Wilson 1992]. Ця релігія дала початок традиції монархізму, оскільки англо-саксонське суспільство мало ієрархічну природу. На верхівці суспільства був король, який вважався предком бога Водіна. Одним з небагатьох фольклорних творів, що залишились, і описують цей період, є поема "Беовульф". Її написання відносять до VII ст. н. е., хоча дослідники знаходять її корені в скандинавському епосі VI ст. н. е, класичній літературі Гомера і Вергілія [Anderson 1998] і навіть Біблії [Irving 1998].

Подальший вплив британська культура зазнала у VII-VIII століттях під час християнізації. Її особливістю стало поступове, "безболісне" впровадження церковних ідей в англо-саксонську культуру. Цей період знаменувався появою легенд про короля Артура і численних лицарських балад. Основна їх частина стосувалась пошуку християнської реліквії Священного Граалю і прославлення морального обліку героя, що повністю відповідав канонам церкви.

Останній драматичний вплив відбувся у XI столітті при завоюванні Англії норманами. В цей середньоанглійський період з'являються легенди про Робіна Гуда, які датуються XII століттям.

Таким чином, завдяки історичним факторам – переселення народів і військові кампанії із завоювання нових земель – Велика Британія стала своєрідним "плавильним котлом" фольклору інших народів, змішуючи воедино "міфологічні традиції кельтів і германців, епічні мотиви бритів, саксів, галів і франків, норманів, фольклорні сюжети англів, шотландців, валійців і ірландців" [Королев 2007, с. 7]. Крім зазначених К.Ю. Корольовим факторів, ми можемо додати ще два:

1. вперше культура британських островів зазнала вплив римських завойовників, які принесли із собою не тільки більш розвинену соціально-економічну структуру, але й класичну літературу, відголоски якої знаходять у фольклорних творах тих часів;

2. після розпаду імперії і втрати колоній в Африці і Азії відбувалася еміграція населення колоніальних країн до Великої Британії, а отже і введення нових фольклорних реалій до англійської культурної традиції.

Безпосереднє дослідження британського фольклору бере свій початок в 1840-х роках, коли Вільям Джон Томс увів термін "фольклор" (folk-lore), а невдовзі став засновником і тепер функціонуючого товариства з вивчення фольклорних традицій The Folklore Society. Оскільки В. Томс був прихильником робіт братів Я. і В. Гримм, натхнений їх роботою "Deutsche Myphologie", він мав намір створити антологію британського фольклору. Так і не опублікована книга "The Folk-Lore of England" очевидно включала в себе такі жанри, як місцеві легенди, магичні ритуали, вірші для ворожіння, балади із надприродними елементами, повір'я, прислів'я про погоду, календарні традиції. Причиною невиходу книги могла стати нестача ілюстративного матеріалу, оскільки В. Томс, а також його послідовник Дж.Л. Гомм, були жителями міста і не займалися польовими дослідженнями [Roper 2007, p. 212].

Тут постає питання, чому на той час у Великій Британії не було фольклорних архівів. Е. Кьонгес-Маранда доводить, що "рост інтересу до фольклору тісно пов'язаний із пошуком національної індивідуальності" [Kongas-Maranda 1982, p. 54], що характерне для колоніальних країн, а не для імперії, якою на той час була Британія. Крім того, складнощі у дослідженні британського фольклору створював той факт, що на момент виникнення до нього інтересу з боку науковців багато традицій і текстів, які їх фіксували, були втрачені.

Політика невтручання у суспільне і наукове життя королеви Вікторії сприяли розвитку досліджень фольклору і виникненню багатьох шкіл. Більша частина всіх досліджень фольклорних текстів проводилася в рамках історично-географічного або фінського методу, який мав на увазі порівняння фольклорних текстів як спосіб тлумачення і реконструкції історії творів [Green 1997, p. 641]. В основі цього методу лежав критицизм, що був популярним серед філологів XIX сторіччя. В рамках цього методу працювали представники однієї з перших шкіл дослідження британського фольклору – школа порівняльної міфології, основним представником якої в Британії був М. Мюллер.

Філософською основою цієї школи стала естетика романтиків Ф. Шеллінга і братів А. і Ф. Шлегель, для яких міфологія була відправною точкою будь-якого мистецтва, а відродження мистецтва можливо тільки на основі міфотворчості [Грицанов 1998, с. 430]. М. Мюллер, як і німецький дослідник А. Кун, досліджував і порівнював міфи арійсько-мовних культур. Вони виявили і інтерпретували існування подібних образів сонця, світанку і небесних богів у паралельних текстах [Dorson 1999, p. 9], не беручи до уваги національні традиції, обряди і вірування.

Інший представник цього напрямку Роберт Браун не розділяв поглядів М. Мюллера щодо ідентичності фольклорної традиції, у культур з мовами однієї групи, вважаючи, що запозичення відбувалися між культурами, які перебували у тісному історичному контакті [Dorson 1999, p. 158]. Так, на матеріалі імен богів він доводить, що греки запозичили елементи персидської фольклорної традиції. Оскільки грецька культура відноситься до арійських, то британська культура зазнала опосередкований вплив східних культур.

Наступним напрямком, що сформувався у 30-х роках XX століття, стала ритуально-міфологічна школа, представники якої входили до так званої "Кембріджської групи", на чолі з Дж. Фрейзером. В основу цього напрямку були покладені ідеї школи порівняльної міфології, однак, стверджувався пріоритет ритуала над міфом, і його виключне значення у походженні літератури [БСЄ].

Найбільшим недоліком ритуально-міфологічної школи стала обмеженість в застосуванні її методу [Dorson 1963, p. 95], а отже вивчення стилю, художнього виконання, впливу національних культур і соціальних факторів залишилося за межами дослідження. Але, не зважаючи на критику сучасників і послідовних поколінь дослідників, основна заслуга метода полягає в тому, що порівняння фольклорних текстів у рамках історично-географічного методу і дослідження текстових міграцій привело до активного створення великих фольклорних архівів.

Від британської ритуально-міфологічної школи відокремилася антропологічна. Одна з перших робіт у цьому напрямку була зроблена Дж.Л. Гоммом, який запропонував досліджувати фольклорні тексти у ключі їх зв'язку з реальною історією Великої Британії. В своїй монографії "Фольклор як історична наука" Дж.Л. Гомм надав велику кількість прикладів і ілюстрацій, а також проаналізував легенди, які пов'язані з певним місцем і певною історичною персоналією, казки, такі як Catskin і Faithful John та інші, які натякають на суворі соціальні умови, племенні закони і правила [Gomme 1908].

Засновником антропологічної школи вважається Е.Б. Тайлор. Його найбільш відома робота "Первісна культура" (1871) заклала основу школи. В цій роботі дослідник вивчає формування міфа у примітивних народів як опис "реальної аналогії, до якої можна доторкнутися, а розгортання словесної метафори в міф відноситься до більш пізніх періодів цивілізації" [Тайлор 1989б с. 138]. Відголоски

ервісної культури, на його думку, знаходять своє відображення у дитячих іграх, повір'ях, приказках та історіях.

Послідовник Е. Тайлора Ендрю Ланг розширив вивчення британського фольклору, включивши до його предмету сучасні фольклорні тексти сільського населення Великої Британії, що надало цьому напрямку чітку антропологічну спрямованість. Однією з найбільших заслуг Е. Ланга стала публікація збірки чарівних казок Великої Британії.

Отже, кінець XIX – початок XX століття знаменувався інтенсивним вивченням фольклорної традиції в англomовному світі. Хоча через брак практичного матеріалу дослідження мали або теоретичний характер, або проводилися на матеріалі інших культур.

Вивчення матеріалу проходило в рамках існуючої порівняльно-історичної парадигми. В той же час можна побачити закладання основи для соціолінгвістичних досліджень (Дж.Л. Гомм, Е. Тайлор, Е. Ланг).

У проміжку між двома світовими війнами фольклор як академічна дисципліна дуже занепала і зникла в університетах Великої Британії. Відродилося дослідження фольклору тільки у 1975 році із заснуванням "Центру вивчення англійської культурної традиції і мови" на чолі з професором Дж. Віддоусоном. Складаючи бібліографію британського фольклору, Дж. Віддоусон помітив, що на відміну від Англії, в Шотландії, Уельсі і Ірландії фольклор займає більш міцне становище серед академічних дисциплін, чому сприяли "сильне почуття національної приналежності і бажання підтримувати традиції, які лежать у серці цих старовинних кельтських культур" [Widdowson 1996, p. xi]. Дослідник також підкреслює, що залишилася невелика кількість установ, які ведуть вивчення фольклорних традицій і випускають публікації зі своєї теми.

Проаналізував, які програми з вивчення фольклору існують в університетах Великої Британії, ми дійшли висновку, що основним напрямком сучасних досліджень є вивчення фольклорних традицій у вигляді національної музики і танцю. Університети, Единбургу, Кардіфу і Дубліну пропонують програми з вивчення локальних традицій, від графства до окремих селищ. Серед програм, заявлених на сайтах вищих шкіл Британії, тільки в рамках програми з вивчення британської культури і мови університету Шеффільду проводяться текстуальні дослідження (дитячий фольклор, фольклор в художній літературі).

Засновником шеффільдської школи є проф. Дж. Віддоусон. У фокусі його досліджень знаходяться фольклорні тексти на різноманітних діалектах. Інший представник, Дж. Роупер, вивчає мовленевий жанр заклинання (verbal charms), зокрема етимологічне питання, логічні механізми конструювання. Дослідник також торкається питання використання цього жанру в художній літературі [Roper 2005].

Отже, фольклор є актуальним предметом дослідження, але на теперішній час вивчена тільки невелика кількість жанрів саме британського фольклору. Найбільш дослідженим жанром британського фольклору є чарівна казка, яка була класифікована за сюжетом, формою і часом написання [Keady 1916]; на сучасному етапі ведуться інтенсивні дослідження інтертекстуальних зв'язків казки з художньою літературою і кінематографією [Teverson 2010], заторкується гендерне питання [Bottingheimer 1999; Naase 2000]. Англійські загадка і прислів'я вперше вивчалися в рамках антропологічної школи, де досліджувались їх функції, зараз загадка і прислів'я є об'єктом концептуального аналізу [Магировская 2001]. Жарт, як жанр британського фольклору найбільш інтенсивно досліджується В.О. Самохіною, яка вивчає функціонально-комунікативний аспект і стилістично-композиційні параметри англomовного жарту [Самохина 2010].

На підставі проведеного обзору можна зробити такі **висновки**:

1. існують п'ять історичних передумов розвитку і змін культури Великої Британії – римські, германські і норманські завоювання, християнізація і розпад імперії, який зумовив посилення еміграції до британських островів. Кожний виток розвитку знаходить своє відображення в фольклорних текстах;

2. поява великих форм фольклору (легенди, балади, п'єси) відноситься головним чином до древньо-і середньоанглійського періоду, в той час як архіви малих форм були створені тільки у XX столітті;

3. дослідження жанрів британського фольклору відбувалося в різних напрямках, що створило потребу систематичного їх вивчення в межах однієї парадигми. Перспективним напрямком ми вважаємо дослідження жанрів британського фольклору в рамках функціонально комунікативної стилістики тексту, також представляє інтерес інтертекстуальні взаємодії фольклорних текстів з іншими видами мистецтва.

Література

- Большая советская энциклопедия. Т. 36/ [ред.-сост. Вавилов С. И.]. – Режим доступа к словарю: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/109666/Мифологическая> Грицанов А. А. Новейший философский словарь/ А.А. Грицанов. – Минск: Изд-во В.М. Скаун, 1998. – 896 с. Магировская О. В. Вторичная номинация концепта в современном английском языке: на материале пословиц и загадок: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04/ Магировская Оксана Валериевна. – Красноярск, 2001. – 180 с. Мифология британских островов (мифы, верования, легенды, божества, герои): энциклопедия/ [авт.-сост. Корорлев К. Ю.]. – М.: ЭКСМО, СПб: Terra Fantastica, 2007. – 636 с. Самохина В. О. Жарт в сучасному комунікативному просторі Великої Британії і США: текстуальний та дискурсивний аспекти: дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.04 / Самохіна Вікторія Опанасівна. – К., 2010. – 518 с. Тайлор Э. Б. Первобытная культура/ Эдвард Бернетт Тайлор. – М.: Политиздат, 1989. – 573 с. Anderson T. M. Source and Analogues/ Anderson T. M. // A Beowulf Handbook. – Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press, 1998. – P. 125 – 148. Bibliography of British Folklore/ [Widdowson J. D. A., Collins E., Lovelace M. J., Pocius G.L.]. – St. John's: The Institute of Folklore

Studies in Britain and Canada, 1996. – XV, 456 p. Bottingheimer R. B. Folklore and Gender/ Bottingheimer R. B., Handoo L. – Zooni Publications, 1999. – 209 p. Dorson R. M. Current folklore theories/ Dorson R. M. // Current Anthropology. – 1963. – Vol. 4, No 1. – P. 93 – 112. Dorson R. M. History of British Folklore/ Richard Mercer Dorson. – London: Routledge, 1999. – 412 p. Green T. A. Folklore: an encyclopedia of beliefs, customs, tales, music, and art / Thomas A. Green. – ABC CLIO. 1997. – 893 p. Gomme G. L. Folklore as an historical science [електронний ресурс]/ George Laurence Gomme. – London: Methuen & Co. – 1908. – режим доступу: <http://gutenberg.org/files/21852/21852-h/21852-h/htm> Haase D. Feminist Fairy-Tale Scholarship/ Haase D. // Journal of Fairy-Tale Studies. – 2000. – Vol. 14, No 1. – P. 15 – 63. Irving E. B. Christian and Pagan Elements/ Irving E. B. // A Beowulf Handbook. – Lincoln, Nebraska: University of Nebraska Press, 1998. – P. 175 – 192. Kongas-Maranda E. The roots of the two ethnologies, and ethnology/ E. Kongas-Maranda // Folklore Forum. – 1982. – Vol. # 15(1). – P. 51 – 58. Kready L. F. A Study of Fairy Tales/ Laura F. Kready. – Seattle: The Rever Side Press, 1916. – 193 p. Roper J. English verbal charms/ Jonathan Roper. – APO, Bausinger, 2005. – 241 p. Roper J. Thoms and the unachieved "Folk-Lore of England"/ Jonathan Roper // Folklore. – 2007. – Vol. 118, No 2. – P. 203 – 216. Teverson A. Giants Have Trampled the Earth: Colonialism and the English Tale in Smuel Selvon's "Turn Again Tiger"/ Teverson A. // Journal of Fairy-Tale Studies. – 2000. – Vol. 24, No 2. – P. 199 – 218. Wilson D. R. Anglo-Saxon paganism/ David Raoul Wilson. – London: Taylor & Francis, 1992. – 197 p.

ЧИСТЯК Д.О.

(Київський національний університет ім. Т. Шевченка)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ У РАДЯНСЬКІЙ І ПОСТРАДЯНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

У статті розглядаються генеза і трансформація французького варіанту інтертекстуальної теорії у радянській і пострадянській філологічній традиції. Окреслюються стан і перспективний напрям теорії інтертексту – студія міфу.
Ключові слова: інтертекст, інтертекстуальність, постструктуралізм, міф.

Чистяк Д. А. Трансформация французской интертекстуальной теории в советской и постсоветской филологической науке. В статье рассматриваются генезис и трансформация французского варианта интертекстуальной теории в советской и постсоветской филологической науке. Выделяется перспективное направление в теории интертекста – изучение мифологических основ текста.
Ключевые слова: интертекст, интертекстуальность, постструктурализм, миф.

Chystiak D. O. Transformation of the French intertextual theory in Soviet and Post-Soviet linguistic studies. This article tries to determine ways of transformation of the French variant of intertextual theory in Soviet and Post-Soviet linguistic studies. It is suggested that study of mythic pattern in text is up to date.
Key words: intertext, intertextuality, poststructuralism, myth.

Постановка проблеми. Інтертекстуальна теорія – один із перспективних напрямків сучасних філологічних досліджень. Це пов'язано передусім із розумінням мовної системи у її креативній функції знакоутворення, тож *актуальність* розвідки визначається необхідністю кореляції деяких дискусійних моментів засадничих положень її франкомовних теоретиків – Ю. Крістевої, Р. Барта, Ж. Женета із їхніми радянськими попередниками («російський формалізм», М. Бахтін) та чільними послідовниками (Ю. Лотман, В. Мейзерський, Б. Гаспаров, Ю. Степанов, І. Арнольд, М. Гаспаров, Н. Фатеева та Н. Кузьміна) щодо проблеми міфооснов художнього тексту, що становить *мету* студії. Основні завдання виділити основні концепції інтертекстуальності у франкомовній і вітчизняній філологічній традиції, окреслити історичні зміщення і перспективні напрямки теорії інтертексту, зокрема щодо проблем пошуку міфічного субстрату. *Об'єктом* студії є концепції інтертексту у франкомовній, радянській і пострадянській філології, *предметом* – теоретичні праці основних її представників. *Наукова новизна* статті полягає в оригінальному і щомога комплекснішому осягненні інтертекстуальних концепцій у даних працях із акцентом на виявлення проблем генези художнього тексту і зокрема, його міфічного субстрату.

Виклад основного матеріалу. У 50-х роках ХХ ст. феномен тексту сприймався як певна з функціонально-сміслового погляду упорядкована група речень або їх аналогів, які являють собою завершену сміслову єдність. Але вже у 60-ті роки феномен Тексту стає ключовим поняттям для рефлексії доби постструктуралізму (Р. Барт, Ж. Дерріда, Ю. Крістева, Ж. Лакан, Ж. Бодріяр, М. Фуко) над такими сутнісними поняттями людської діяльності, як мова та культура. Власне, свідомість особистості в деяких інтерпретаціях (Ж. Дерріда, М. Фуко) набула ознак «текстоцентризму» – безмежного набору текстів, або «слідів» текстів (Ж. Дерріда), котрі продукують нескінченні децентровані смисли. Однак і в мовознавчій царині, як слушно зауважив І. Намюр, нове розуміння тексту «засвідчує руйнування об'єктивного [пов'язаного з референтом – Д. Ч.] знакоутворення» [Намюр, 1974, с. 41].

Певним чином до такої переоцінки понять прислужилась концепція інтертекстуальності французького культуролога болгарського походження Ю. Крістевої. За нею, «в межах одного тексту